

Ammatti- kasvatuksen aikakauskirja 25 vuotta

Professori emeritus Pekka Ruohotien haastattelu

Petri Nokelainen

Professori

Petri Nokelainen (PN): Professori emeritus Pekka Ruohotie, toimit neljän vuosikymmenen aikana, vuodesta 1982 lähtien, vuonna 2012 tapahtuneeseen eläkkeelle siirtymiseesi saakka Suomen ensimmäisenä ammattikasvatuksen professorina. Kerrotko lyhyesti työurastasi?

Pekka Ruohotie (PR): Toimin työurani alussa Yhtyneellä paperitehtaalla Valkeakoskella 1970-luvulla useita vuosia erilaisissa tehtävissä mm. opettajana ja tutkijana. Tein työn ohessa aktiivisesti tutkimustyötä ja väittelin Tampereen yliopistosta Väinö Heikkisen ohjauksessa vuonna 1976. Vuodesta 1976 lähtien toimin tutkimuspäällikkönä ja Prof. Matti Peltonen oli samaan aikaan hallintojohtajana. Tuohon aikaan kasvatustieteen alan väitöskirjoja valmistui harvakseltaan ja niiden kokonaismäärä oli pieni. Väiteltäni tein erilaisia tehtäviä Tampereen yliopiston Kasvatustieteen tiedekunnassa. Toimin mm. vuodesta 1977 lähtien empiirisen kasvatustieteen apulaisprofessorina.

Ko. tiedekunnan professori Matti Peltonen käynnisti 1980-luvun alussa uuden ammattikasvatuksen lahjoitusprofessorin perustamiseen tähtäävän prosessin ja sai sen rahoittajaksi Hämeenlinnan kaupungin. Minut valittiin Tampereen yliopiston Hämeenlinnan Opettajankoulutuslaitoksen tiloihin sijoitettuun tehtävään vuonna 1982. Ehkä osin sen vuoksi, että hakuvaiheessa korostin tehtävän tulevan painottumaan *ammattikasvatuksen*, ei aikuiskasvatuksen alueelle. Tällä tarkoitin sitä, että ammattikasvatuksen tutkimuksen ei tulisi pelkästään rajoittua ammatillisiin oppilaitoksiin, vaan sen tulisi kohdentua myös yritys-elämään. Hoidin professuuria vuoden 1986 loppuun saakka. Tehtävä vakinaistettiin osaksi Kasvatustieteen tiedekunnan budjettia ja Tasavallan Presidentti Mauno Koivisto nimitti minut tehtävään vuoden 1987 alussa.

PN: Muistelen lämmöllä “Hämeenlinnan vuosia”, jolloin johdit Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskusta (AkTkk). Mitä nuo ajat tuovat sinulle mieleen?

PR: No, mukavia muistojahan ne ovat. Professuurin myötä perustin Hämeenlinnaan AkTkk:n, joka toimi aluksi Hämeenlinnan opettajankoulutuslaitoksen tiloissa ja myöhemmin HAMK:in Opettajakorkeakoulun tiloissa. AkTkk:lla oli oma maisteriohjelma ja se tarjosi lisensiaatin ja tohtorin jatkotutkintoja. Valtakunnallisesti ajateltuna ammattikasvatuksen kontekstissa jopa merkittävässä määrin. Tutkimuskeskus onnistui ulkoisen rahoituksen hankinnassa erittäin hyvin ja tutkimustoiminta erityisesti yritysmaailman kanssa oli aktiivista. Saimme myös rahoitusta Suomen Akatemialta ja toimin myöhemmin aika monta vuotta puheenjohtajana sen rahoituspäätöksiä

tekevässä toimikunnassa. Toiminta laajeni merkittävästi kolmen vuosikymmenen aikana. Suurimmillaan AkTkk:ssa työskenteli nelisenkymmentä henkilöä kolmen professorin johdolla (minun lisäksi Tapio Varis ja Paula Kyrö). Lisäksi tutkimuskeskuksessa vieraili useita ulkomaisia professoreja. Tutkimuskeskus siirtyi Hämeenlinnasta Tampereelle vuonna 2012 jäätyäni eläkkeelle - samaan aikaan siellä toimineen opettajankoulutuslaitoksen kanssa - ja sen toiminnot integroitiin osaksi Kasvatustieteiden tiedekuntaa.

PN: Olet nyt ollut eläkkeellä reilut kymmenen vuotta. Miltä ammattikasvatuksen tutkimus näyttää sinusta tällä hetkellä?

PR: En ole viime vuosina kovin aktiivisesti seurannut kentän tapahtumia, lastenlasten kanssa kun aika kuluu rientoisasti. Mutta Ammattikasvatuksen aikauskirjaa edelleen luen, ja siinä julkaistujen artikkelien valossa olen vakuuttunut siitä, että ammattikasvatuksen tutkimus on yhä voimissaan. Lehti on säilyttänyt korkean tieteellisen tasonsa - nyt jo 25 vuoden ajan.

Aloitin professorin urani Suomen ensimmäisenä ja ainoana ammattikasvatuksen professorina, ja jäin eläkkeelle ainoana ko. tieteenalan professorina. Onneksi en kuitenkaan ollut viimeinen, koska sinä Petri hoidit tehtävää tuon jälkeen pari vuotta ja myös Prof. Raija Hämäläinen jatkoi tehtävässä lyhyemmän jakson ennen siirtymistään toiseen professuuriin Jyväskylään. Hämäläinen oli siis virkanimikkeeltään viimeinen ammattikasvatuksen professori Suomessa.

PN: Hän on edelleen aktiivinen toimija ammattikasvatuksen tutkimuksen saralla ja lehden toimituskunnan jäsen. Ilmeisesti ammattikasvatuksen tutkimus on vuosikymmenten kuluessa antanut aika merkittävän panoksen kasvatustieteelliseen keskusteluun. Viittaa siihen, mitä Tampereen yliopiston Aikuiskasvatuksen professori Juha Suoranta totesi vuonna 2017 Jyrki Jokisen (2017) teoksessa: *“Mikäli siis Tampereen yliopiston aikuiskasvatuksesta halutaan nostaa esiin jokin koulukunta, se on ehdottomasti Pekka Ruohotien ammattikasvatuksen tutkimus. Se täyttää koulukunnan kriteerit sekä toiminnan pituudessa että sisällön laajuudessa.”* Mitä tuumaat tällaisesta lausunnosta? Oletko luonut koulukunnan?

PR: No, tuollaisen asian toteamisen on parasta tulla muista kuin minun suustani. Mutta toki olen mielissäni, jos näin ajatellaan. Ammattikasvatuksen tutkimuslinja on kyllä säilynyt hienosti yli aikojen. Siitä yhtenä osoituksena on se, että minun aikani jälkeenkin on tullut tasokkaita, suoraan ammattikasvatuksen alaan kohdistuneita väitöstutkimuksia. Olen tyytyväinen siitä, että väitelleistä osa on jatkanut tutkimuksen saralla ja löytänyt töitä Tampereen yliopiston ulkopuoleltakin. Ainakin Hämeenlinnassa toimivasta “HAMKEdu” tutkimusryhmästä ja Helsingin yliopistosta. Jatkuvuudesta on toki osoituksena myös se, että Tampereen yliopistossa Kasvatustieteiden ja kulttuurin tiedekunnassa on sinun johtama aktiivinen PGL-ryhmä sekä myös ammattikasvatuksenkin alueelle suuntautuvaa tutkimusta tekevä “jatkuvan oppimisen” professori Päivi Hökkä.

PN: Kiitos Pekka johduksesta tämän haastattelun varsinaiseen aiheeseen! Olet perustanut Ammattikasvatuksen aikakauskirjan vuonna 1998 ja toiminut sen ensimmäisenä päätoimittajana vuoteen 2009 saakka. Lehti täyttää tänä vuonna 25 vuotta. Voisitko kertoa lukijoille, miten kaikki sai aikoinaan alkunsa?

PR: Kyllä, täytyy vähän kaivella asioita muistista. Kaikki sai alkunsa siitä, että Opetus-, kasvatust- ja koulutusalojen säätiön (OKKA) johtaja KT Kimmo Harra ja Vesa Raitaniemi lähestyivät minua kysymyksellä “miten OKKA-säätiö voisi parhaiten tukea ammattikasvatuksen tutkimusta?” Pohdin tätä asiaa ja totesin että minulla on kolme toivetta - vähän niin kuin siinä sadussa.

Ensinnäkin pyysin säätiötä mahdollistamaan Professori Matti Peltosen juhla-kirjan tuottamisen. Näin tapahtuikin (Honka et al., 1999), mutta valitettavasti Peltonen menehtyi ennen kirjan valmistumista ja siitä tuli hänen muistokirjansa. Toinen asia oli se, että esitin toiveen ammattikasvatuksen historiakirjan laatimisesta. Myös tämä toive toteutui ja “Suomalaisen ammattikasvatuksen historia” julkaistiin vuonna 2000 (Rajaniemi et al., 2000). Toimitettujen lukujen lisäksi kirjassa oli parikymmentä toimit-taja Markku Tasalan tekemää haastattelua.

Kolmas toiveeni oli tiedelehden perustaminen. Sehän ei käy sormia napsauttamal-la, joten neuvottelin Ammatillisen koulutuksen tutkimusseura OTTU ry:n silloisen puheenjohtajan ominaisuudessa OKKA-säätiötä edustaneen Kimmo Harran kanssa vuonna 1998 sopimuksen, joka mahdollisti tiedelehden perustamisen. Sen perusteel-la OTTU ry ryhtyi “Ammattikasvatuksen aikakauskirjan” julkaisijaksi ja OKKA-sää-tiö toimi sen kustantajana.

Lehden ensimmäinen numero ilmestyi vuonna 1999 ja se esitteli Suomalaista am-mattikasvatusta (Stenström, 2012). Pyöritin lehteä ensimmäisen vuoden käytännös-sä kaksin Harran kanssa, joka toimi toimitussihteerinä. Ensimmäisenä vuonna ilmes-tyi kaksi numeroa, mutta seuraavina vuosina vakiintui neljän vuosittaisen numeron malli, koska lehteen oli tarjolla runsaasti artikkeleita. Kunkin vuoden ensimmäinen numero oli yleisnumero ja kolme muuta olivat teemanumeroita. Eikös tämä sama malli ole edelleenkin käytössä?

PN: Näin on, teemanumeroiden lukumäärä per vuosi on yleensä kolme, mutta on joinakin vuosina ollut myös kaksi tai neljä.

PR: Ensimmäisen vuoden jälkeen sain helpotusta toimitustyöhön osallistamalla AkTkk:n silloisia tutkijoita hoitamaan artikkeleiden refereeprosesseja ja kokoamaan teemanumeroita. Nalle Ritvola on tehnyt lehden kannet ja taiton plus muun grafi-kan alusta lähtien - ja toimii tässä tehtävässä edelleenkin.

PN: Kyllä, suunnitteilla on digitaalinen näyttely hänen kansigrafiikastaan 25 vuo-den ajalta.

PR: Tuo on kiva kuulla! Myös aiemmin mainittu toimittaja Markku Tasala teki päätoimittajuusaikanaan lehteen mielenkiintoisia haastatteluja ja henkilöprofileja ammattikasvatuksen tutkijoista ja toimijoista.

PN: Tasala jatkoi tässä tehtävässä useita vuosia sen jälkeenkin kun minusta tuli päätoimittaja vuonna 2009. Nykyisin lehdellä on päätoimittajan lisäksi neljä toimitajaa, joten on hatunnoston arvoinen suoritus, että pyöritit alussa lehteä paljon pienemmillä resursseilla! Kysyn vielä, että miten yhteistyösi Markku Tasalan kanssa aikoinaan käynnistyi?

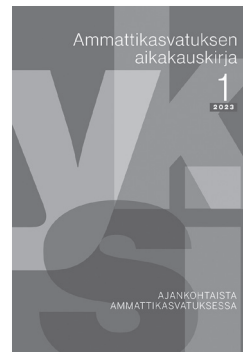
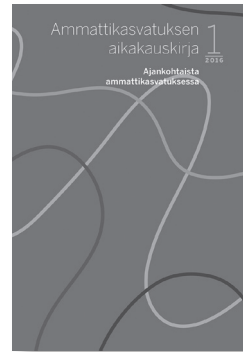
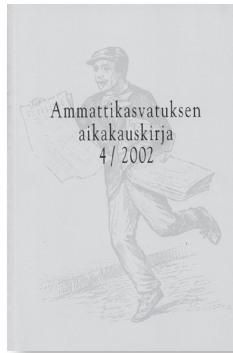
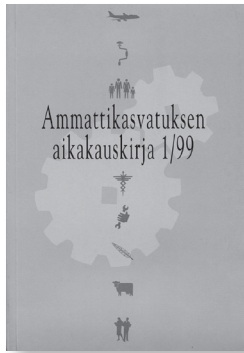
PR: Tutustuimme kun hän kirjoitti minua koskevan jutun Seura-lehteen vuonna 1997 - kun täytin 50 vuotta. Pidin hänen tavastaan kirjoittaa ja niin pyysin häntä mukaan lehden toimitustyöhön. Hän muuten kirjoitti myös esipuheen omaan vuonna 2007 julkaistuun juhla kirjaani (Saari & Varis, 2007) - jossa sinäkin olet kirjoittajana.

PN: Muistan tuon, kirjan toimittivat Seppo Saari ja ammattikasvatuksen tutkimuskeskuksessa tuolloin toiminut professori Tapio Varis. Tuohan on ns. "vihreä kirja" ja istut sen kannessa läppärin kanssa ulkosalla, nurmikolla järven rannassa!

PR: Kyllä! Yhteenvetona lehden synnystä voin todeta, että olen kiitollinen Kimmo Harralle (jonka väitöskirjan ohjaaja olin) ja Vesa Raitaniemelle, että he olivat aktiivisia ja ehdottivat yhteistyötä. OKKA-säätiö on julkaisutoiminnallaan tukenut merkittävässä määrin ammattikasvatuksen tutkimusten julkaisemista sekä Ammattikasvatuksen aikakauskirjan että erilaisten yksittäisteosten muodossa. Olen iloinen, että OKKA-säätiön nykyinenkin johtaja Tuulikki Similä on nähnyt lehden merkityksellisenä julkaisukanavana ja jatkanut yhteistyötä OTTU ry:n kanssa.

PN: Toiminta sekä OTTU ry:n että OKKA-säätiön kanssa jatkuu edelleen hyvässä yhteistyössä. Suuri kiitos sinulle Pekka tästä haastattelusta!

PR: Kiitos sinulle, että otit minuun yhteyttä ja pyysit haastattelua. Minusta on kiva, että aktiivisen ja elinvoimaisen lehden syntyhistoria tuli näin kerrottua lehden lukijoille. Toivon lehdelle mitä parhainta seuraavaa neljännesvuosisataa!

Lähteet

Honka, J., Lampinen, L., Ruohotie, P., & Harra, K. (toim.) (1999). *Matti Peltonen. Näkijä ja tekijä*. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-säätiö sr.

Jokinen, J. (2017). *Tampereen koulukunnan synty ja hajoaminen. Aikuiskasvatuksen tiedeorientoitua 1930-luvulta 2010-luvulle*. Vapaa Sivistystyö VST ry.

Rajaniemi, A., Raitaniemi, V., Aholainen, R., Ruohotie, P., & Harra, K. (toim.) (2000). *Suomalaisen ammattikasvatuksen historia*. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-säätiö sr.

Saari, S., & Varis, T. (toim.) (2007). *Ammattilinen kasvu - Professional Growth*. Professori Pekka Ruohotien juhla-kirja. Tampereen yliopisto. Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö – OKKA-säätiö sr.

Stenström, M-L. (2012). Ammattikoulutuksen tutkimusseura OTTU ry 20 vuotta. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 14(4), 70-75.